

**Overbruggingsjaar
2010/2011
FC Den Bosch**

Bijlagen

Auteurs: Erick van der Hoeven & Ricardo Aguado

Inhoudsopgave

Bijlage 1	Stadion Onderzoek	3
Bijlage 2	Stadion FC Zwolle 2006/2007	8
Bijlage 3	Tijdsplanning bouw nieuwe tribune	9
Bijlage 4	Veiligheidseisen accommodatie	11
Bijlage 5	Publieksgroepen	12
Bijlage 6	Verantwoordelijkheden	13
Bijlage 7	Infrastructuur	15
Bijlage 8	Communicatieoverzicht	16

Bijlage 1 Stadion Onderzoek

Sparta Rotterdam	
Sparta Rotterdam is de oudste betaald voetbal organisatie van Nederland (1888). Het is de 2^e club van Rotterdam en komt momenteel uit in de eredivisie. Het heeft de laatste jaren als doelstelling om lijfsbehoud in de eredivisie te realiseren.	
Stad: Rotterdam Stand 08/09: 13^e plaats eredivisie Stadion naam: Het Kasteel Stadion capaciteit: 11.0026 Begroting: €11 miljoen	
Verbouwing/Uitbreiding	
Het stadion van Sparta is in het 1999 verbouwd. Het is een kwartslag gedraaid ten opzichte van de oude ligging. Dit gaf het kasteel de oude positie in het midden van het veld terug. De hoofdingang is daarbij verhuisd naar de overkant. Reden van deze verbouwing is dat het stadion niet meer voldeed aan de eisen van nu en er zo meer ruimte is voor commerciële activiteiten mogelijk. Op dit moment wordt er gedacht aan de bouw van een geheel nieuw stadion.	

N.E.C. Nijmegen	
N.E.C. is opgericht in 1900 en is ontstaan uit een fusie tussen Nijmegen en Eendracht. Sinds het seizoen 94/95 speelt N.E.C. onafgebroken op het hoogste niveau en is het een degelijke middenmoter.	
Stad: Nijmegen Stand 08/09: 11^e plaats eredivisie Stadion naam: McDOS Goffertstadion Stadion capaciteit: 12.500 Begroting: €12,5 miljoen	
Verbouwing/Uitbreiding	
In februari 1999 werd het eerste deel van de oude Goffert gesloopt. Het stadion is in delen afgebroken en weer vernieuwd. Nauwelijks een half jaar later speelde N.E.C. hun eerste wedstrijd in het nieuwe stadion. Te bewijzen valt het niet, maar waarschijnlijk was de oplevering van het Gelredome in Arnhem net wat nodig was om in Nijmegen ook iets in gang te zetten. Men begreep dat de grote concurrent Vitesse dankzij het nieuwe stadion een enorme voorsprong zou krijgen die misschien nooit meer te overbruggen zou zijn. Inmiddels wordt er gesproken over de bouw van een geheel nieuw stadion.	

FC Utrecht

FC Utrecht is opgericht in 1970 en is voortgekomen uit een fusie tussen USV Elinkwijk, DOS en Velox en is daarmee één van de jongere BVO's van Nederland. FC Utrecht is sinds haar bestaan nog nooit uit de eredivisie gedegradeerd en strijd elk jaar weer mee om Europees voetbal.

Stad: Utrecht
Stand 08/09: 9e plaats eredivisie
Stadion naam: De Galgenwaard
Stadion capaciteit: 24.426
Begroting: €16 miljoen

Verbouwing/Uitbreiding

De uitbreiding en renovatie van de Galgenwaard is in fasen uitgevoerd. In 2001 is de 1^e fase van renovatie opgeleverd: de koppeling van de Noord tribune aan het nieuwe hoofdgebouw. In de laatste fase zijn de tribunes aan de korte zijdes aangepast en is de overkapping voltooid. Voornaamste reden van de verbouwing was om het gevoel van onderlinge verbondenheid onder de supporters terug te laten keren. Er passen nu 13.000 toeschouwers meer in het stadion en daarnaast zijn er meer commerciële middelen gecreëerd.

FC Emmen

FC Emmen trad pas in 1985 toe tot het betaalde voetbal en komt sinds die tijd uit in de eerste divisie. FC Emmen zit elk jaar weer dicht tegen nacompetitie aan en eindigen vrijwel altijd in het linker rijtje. De vele deelnames aan de nacompetitie hebben tot op heden nog niet geleid tot promotie naar de eredivisie.

Stad: Emmen
Stand 08/09: 13e plaats Jupiler League
Stadion naam: Univé Stadion
Stadion capaciteit: 8.600
Begroting: €3,1 miljoen

Verbouwing/Uitbreiding

De Betaald Voetbal Organisatie (BVO) Emmen heeft in 2000 het initiatief genomen tot de uitbreiding van haar bestaande stadion De Meerdijk. De uitbreiding betrof:

- uitbreiding van de Oosttribune, aan weerszijden zodanig dat de lengte van de nieuwe tribune overeenkomt met die van het voetbalveld.
- vernieuwing en uitbreiding van de hoofdtribunes aan de Westzijde, met o.a. vernieuwde kleedruimten, kantoren voor de voetbalorganisatie, een business accommodatie en uitbreiding van de tribunes aan weerszijden, zodanig dat de lengte van de nieuwe hoofdtribunes overeenkomen met die van het voetbalveld.

FC Zwolle

De club werd in 1910 opgericht als PEC Zwolle, maar speelt sinds 1990 onder de huidige naam FC Zwolle. Na een afwezigheid van 13 seizoenen was FC Zwolle in het seizoen 02-03 weer actief op het hoogste niveau. 2 seizoenen later speelt FC Zwolle weer in de eerste divisie waar ze ook nu nog in uitkomen. FC Zwolle behoort ieder jaar weer tot één van de favorieten voor promotie.

Stad: Zwolle

Stand 08/09: 4e plaats eredivisie

Stadion naam: FC Zwolle stadion

Stadion capaciteit: 10.500

Begroting: €3,6 miljoen

Verbouwing/Uitbreiding

Aan het einde van het seizoen 2005/2006 is FC Zwolle begonnen met de bouw van hun nieuwe stadion. Het FC Zwolle stadion is geheel vernieuwd en biedt nu plaats aan zo'n 10500 toeschouwers. Reden van deze verbouwing was vooral om hun commerciële mogelijkheden uit te breiden. Tijdens het daaropvolgende seizoen heeft FC Zwolle het gehele seizoen met slechts één lange tribune gevoetbald. Dit bracht veel gevolgen met zich mee.

Heracles Almelo

Heracles is opgericht in 1903. Sinds het seizoen 04/05 komt Heracles Almelo in de eredivisie uit. Daarvoor is het 20 jaar in de eerste divisie uitgekomen. Doelstelling van Heracles Almelo is dan ook lijfsbehoud in de eredivisie en in de toekomst structureel mee doen in de middenmoot.

Stad: Almelo

Stand 08/09: 15^e plaats eredivisie

Stadion naam: Polman stadion

Stadion capaciteit: 8.500

Begroting: €8,6 miljoen

Verbouwing/Uitbreiding

In 1999 werd het huidige Polman stadion geopend maar, door het sportieve succes van Heracles werd in 2005 de capaciteit van 6.900 naar 8.500 uitgebreid. In de zomer van 2007 is de capaciteit van de businessruimte verdubbeld om meer inkomsten te genereren.

S.B.V. Excelsior

Excelsior is in 1902 opgericht en speelt zijn thuiswedstrijden in het kleine stadion Woudestein, dat plaats biedt aan 3527 toeschouwers. Na de invoering van het betaalde voetbal behaalde de club driemaal het kampioenschap in de eerste divisie (1974, 1979 en 2006) en promoveerde nog een aantal keer, om meestal niet lang daarna weer te degraderen. Te klein voor tafellaken, te groot voor servet. Excelsior speelt dan ook elk jaar weer mee voor promotie.

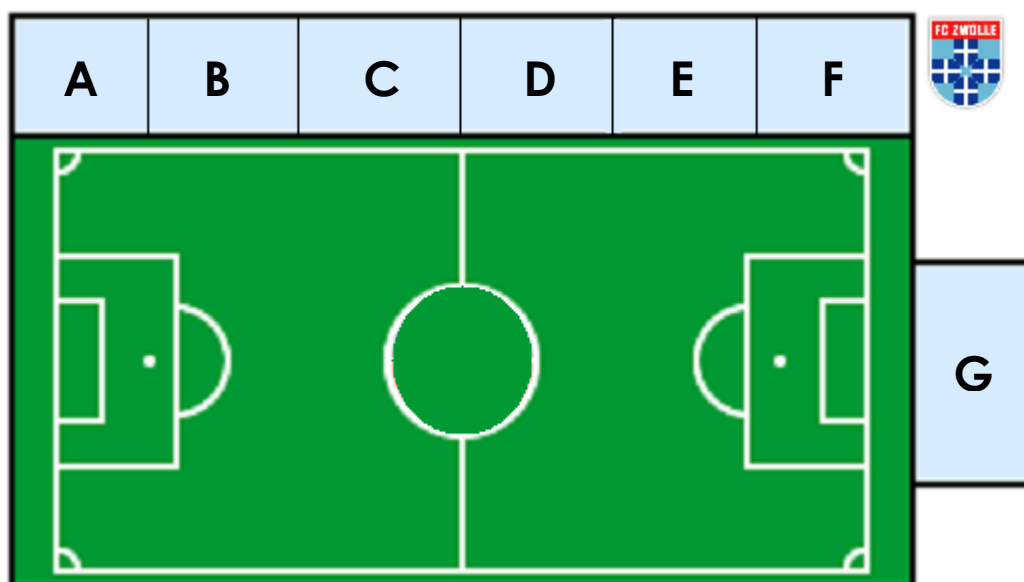
Stad: Rotterdam
Stand 08/09: 5^e plaats Jupiler League
Stadion naam: Stadion Woudestein
Stadion capaciteit: 3.500
Begroting: €2,9 miljoen

Verbouwing/Uitbreiding

Op 9 april 1999 heeft Excelsior groen licht gekregen m.b.t. tot de vernieuwing van het stadion. Op de plek van de oude hoofdtribune kwam een geheel nieuwe tribune, compleet met business-seats, kleedkamers en kantoren. Op 31 juli 2000 werd het nieuwe stadion geopend met een wedstrijd tegen Feyenoord. Met het nieuwe - dat plaats biedt aan ruim 3500 toeschouwers - was de toekomst van Excelsior veilig gesteld.

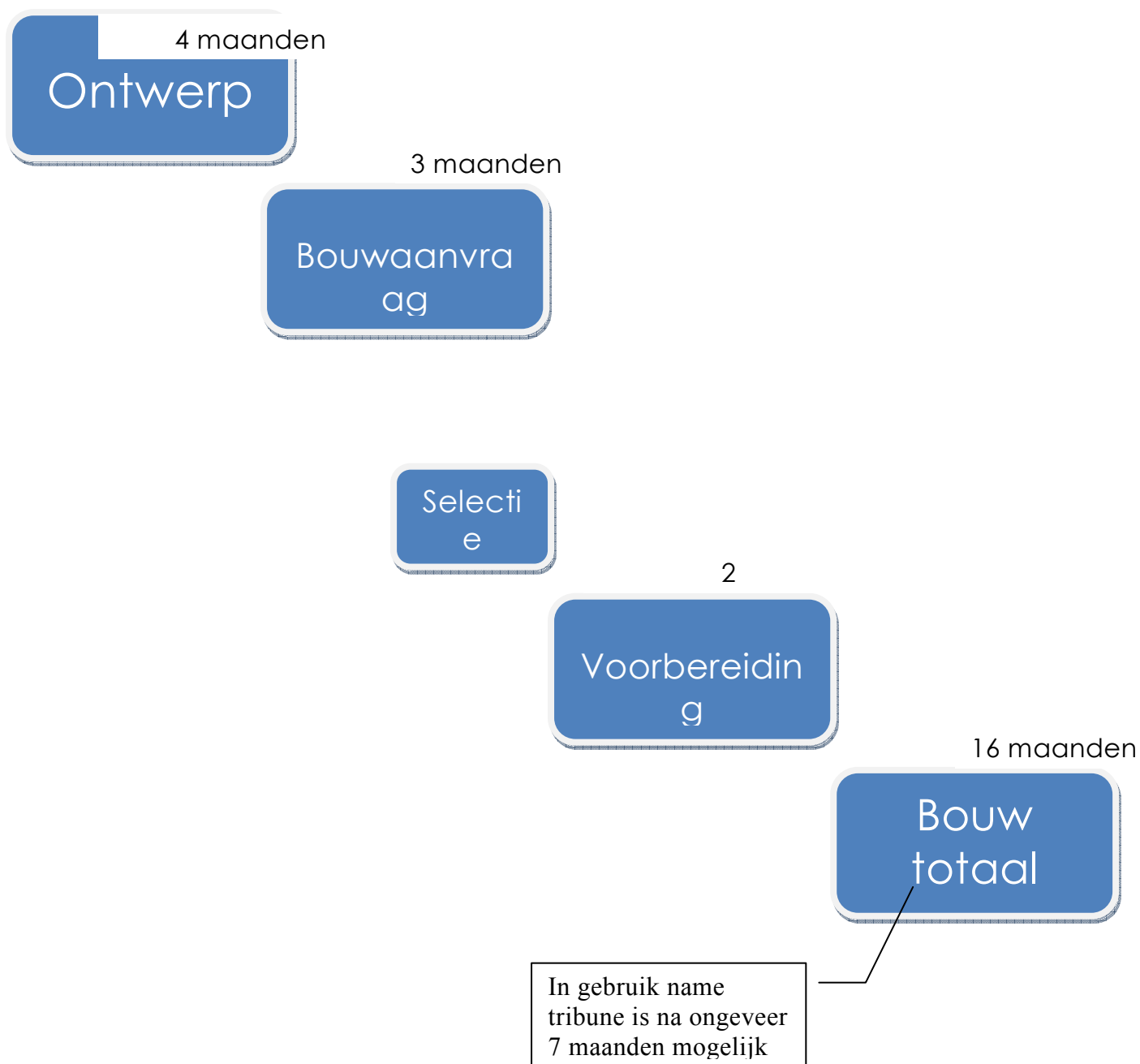
Bijlage 2 Stadion FC Zwolle 2006/2007

Legenda:

- A:** Harde kern
- B:** Seizoenkaarthouders
- C:** Seizoenkaarthouders
- D:** Businessclub/sponsors
- E:** Genodigden
- F:** Families/ Kids-tribune
- G:** Uitvak

Bijlage 3 Tijdsplanning bouw nieuwe tribune

Start Ontwerp	Ontwerp af	Aanvraag goedgekeurd	Voorbereiding afgerond	Sloop tribune	Tribune gereed
Okt. 2009	Jan. 2010	April 2010	Juni 2010	Juli 2010	Feb. 2011
Nov. 2009	Feb. 2010	Mei 2010	Juli 2010	Aug. 2010	Maart 2011
Dec. 2009	Maart 2010	Juni 2010	Aug. 2010	Sept. 2010	April 2011
Jan. 2010	April 2010	Juli 2010	Sept. 2010	Okt. 2011	Mei 2011
Feb. 2010	Juni 2010	Aug. 2010	Okt. 2010	Nov. 2011	Juni 2011

Bijlage 4 Veiligheidseisen accommodatie

TITEL 4: ACCOMMODATIE

BEWAKING ACCOMMODATIE

Artikel 16

1. Het stadion wordt minimaal 24 uur van tevoren permanent bewaakt wanneer voor een wedstrijd een verhoogd spanningsveld geldt.
2. Is bij een wedstrijd sprake van enig (B) of hoog (C) risico, dan wordt het stadion minimaal vier uur voor openstelling voor het publiek doorzocht op verboden of onbekende voorwerpen. Dat geldt in het bijzonder voor de tribunes.

BEWAKING IN- EN UITGANGEN EN VLUCHTWEGEN

Artikel 17

1. Gedurende de hele wedstrijd bewaken de stewards de in- en uitgangen en in het bijzonder alle vluchtwegen. Zij houden die ook vrij van obstakels.
2. Als het noodzakelijk is, moet het stadionpersoneel direct in- en uitgangen en de vluchtwegen kunnen openen of vrijmaken die tijdens een wedstrijd normaal gesproken zijn afgesloten uit overwegingen van openbare orde en veiligheid.
3. De trappen, bordessen, grachten en andere (vlucht)routes worden vrijgehouden van toeschouwers.

COMMANDOPOST

Artikel 18

1. De veiligheidscoördinator staat voortdurend in contact met het veiligheidspersoneel en de politiecommandant. Dat gebeurt via permanente bezetting van de commandopost en gebruik van toereikende communicatiemiddelen. Dit alles is noodzakelijk om direct de benodigde maatregelen te kunnen nemen in het geval van verstoring van de orde en bedreiging van de veiligheid.

AANWEZIGHEID VAN MATERIALEN

Artikel 19

- Op het gehele stadionterrein - in het bijzonder bij en op de tribunes - zijn geen voorwerpen of materialen aanwezig die kunnen worden gebruikt om de orde te verstoren.

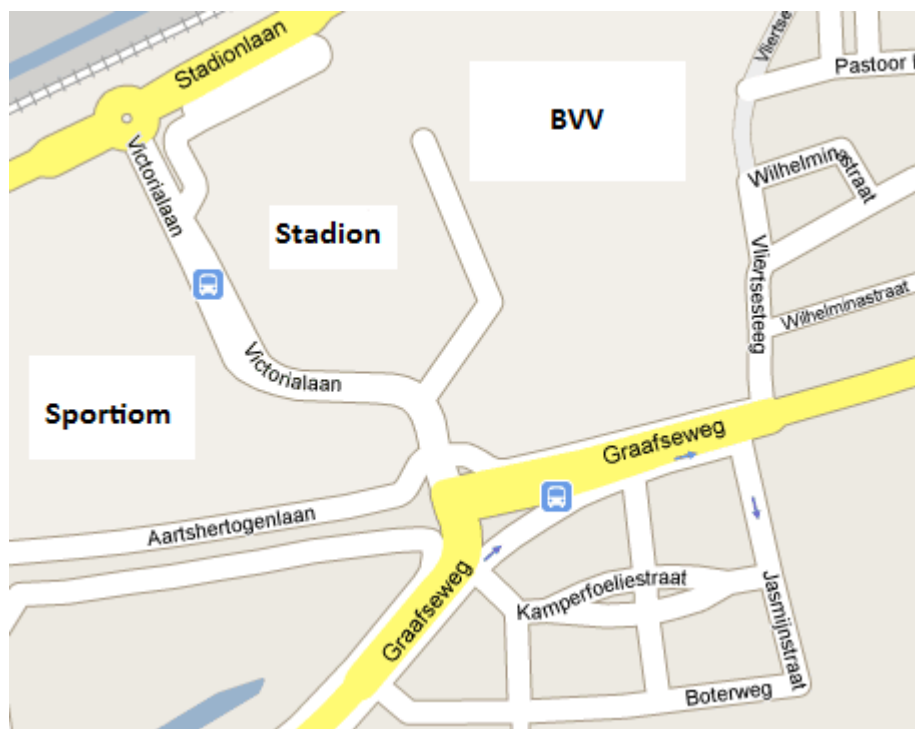
BETREDEN SPEELVELD

Artikel 20

1. Vóór, tijdens en na de wedstrijd bevinden zich geen toeschouwers op het speelveld. Als de indruk bestaat dat publiek toch het speelveld gaat betreden, wordt direct hiertegen opgetreden. Dat gebeurt ook wanneer het een enkeling betreft.
2. Verder wordt direct opgetreden tegen toeschouwers die in/op hekken, masten, daken of andere voorwerpen klimmen.

Bijlage 5 Publieksgroepen

Publieksgroepen	
Omwonende	De mensen woonachtig aan de graafseweg in de buurt van het stadion de Vliert zullen eventueel last kunnen krijgen van geluidsoverlast/bouwverkeer.
Amateurvereniging BVV	Dit is een voetbalclub die achter het stadion is gevestigd. Deze publieksgroep zal naar verwachting het meeste hinder ondervinden gedurende het overbruggingsjaar. Denk hierbij aan parkeergelegenheid en bereikbaarheid en bouwverkeer.
Sportiom	Groot sportcomplex gevestigd aan de overkant van het FC Den Bosch stadion. Het Sportiom zal waarschijnlijk het minst hinder ondervinden van het overbruggingsjaar aangezien zij niet direct in contact staan met de verbouwingen.
Omliggende winkels/bedrijven	Rondom het stadion zijn bedrijven en winkels gevestigd. Deze winkels/bedrijven zullen hinder kunnen ondervinden door het bouwverkeer, minder parkeergelegenheid en bouwmaterialen.

Bijlage 6 Verantwoordelijkheden

TITEL 1: VERANTWOORDELIJKHEDEN

Artikel 1 VERANTWOORDELIJKHEDEN ALGEMEEN

De bvo's die bij een wedstrijd zijn betrokken, zijn tevens verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van de veiligheidsmaatregelen. Zij hebben ook de taak vóór, tijdens en na een wedstrijd onmiddellijk maatregelen te nemen om ongeregelheden te voorkomen of te beëindigen.

Artikel 2 VERANTWOORDELIJKHEDEN THUISPELENDE BVO

1. De thuispelende bvo is verantwoordelijk voor de naleving van de voorschriften die gelden bij thuiswedstrijden.
2. De veiligheidscoördinator van de thuispelende bvo heeft de leiding over de uitvoering van deze voorschriften en overige veiligheidsmaatregelen.
3. De thuispelende bvo doet al het nodige om op de dag en het tijdstip van de wedstrijd te beschikken over een speelklaar veld. Het gaat om een speelklaar veld conform artikel 33 uit het Reglement Wedstrijden Betaald Voetbal.
4. De thuispelende bvo treft maatregelen die politie-inzet tot een minimum beperken - vooral in het stadion zelf. Tot die maatregelen behoren inzet van stewards en veiligheidsfunctionarissen.

Artikel 3 VERANTWOORDELIJKHEDEN UITPELENDE BVO

1. De uitpelende BVO is verantwoordelijk voor de naleving van de voorschriften die gelden bij uitwedstrijden.
2. De veiligheidscoördinator van de uitpelende bvo - of zijn vervanger - wordt betrokken bij voorbereiding en organisatie van alle wedstrijden.
3. De veiligheidscoördinator van de uitpelende bvo - of zijn vervanger - is in elk geval aanwezig tijdens de wedstrijd. Zo is hij onder andere direct beschikbaar voor overleg vóór, tijdens en na de wedstrijd.
4. Behalve de veiligheidscoördinator of diens vervanger is minstens één bestuurslid van de uitpelende bvo aanwezig.

Artikel 4 VEILIGHEID SPELERS, ARBITRAAL KWARTET EN FUNCTIONARISSEN

1. De thuispelende bvo is verantwoordelijk voor de veiligheid van de spelers, het arbitraal kwartet en de functionarissen. Die verantwoordelijkheid geldt zowel vóór, tijdens als na de wedstrijd.
2. De veiligheidscoördinator van de thuispelende bvo neemt in overleg met de politiecommandant de maatregelen die nodig zijn voor een veilig vertrek van hierboven genoemde personen na de wedstrijd.

Artikel 5 SCHEIDING SUPPORTERS

1. Als uit het vooroverleg blijkt dat er sprake is van risico, wordt van vóór tot en met na de wedstrijd een scheiding in acht genomen tussen supporters van de twee bvo's.
2. De thuispelende bvo is verantwoordelijk voor de indeling van het stadion. Daarbij geldt dat risicosupporters van de thuispelende bvo in principe niet worden geplaatst naast of in de directe omgeving van het bezoekersvak.

Artikel 6 GEDRAG SPELERS EN FUNCTIONARISSEN

1. Spelers en functionarissen gedragen zich niet provocerend tegenover het publiek. Zij leveren een bijdrage aan agressievermijding. Dat doen zij in de vorm van fair-play en vooral door respect te tonen voor elkaar, de (assistent-)scheidsrechter en andere functionarissen.

2. Spelers begeven zich gedurende de wedstrijd niet buiten het speelveld. Na bijvoorbeeld een doelpunt

klimmen zij niet in de scheidingshekken rond het speelveld.

Artikel 7 STANDAARDVOORWAARDEN KNVB

Er geldt een strikte naleving van wat is bepaald in de Standaardvoorwaarden van de KNVB.

De Standaardvoorwaarden KNVB zijn verkrijgbaar via www.knvb.nl.

Bijlage 7 Infrastructuur

8. Het uitvak: verbeteringen en restproblemen

Een bijzonder punt van aandacht bij de infrastructurele verbeteringen is vaak het uitvak geweest. Veel uitvakken zijn verbeterd. Ze zijn veiliger en vaak ook comfortabeler gemaakt: beter zicht en betere voorzieningen. Verschillende clubs hebben parkeerfaciliteiten voor uitsupporters gecreëerd, pal naast het uitvak: voor bussen én personenauto's (bijvoorbeeld RBC Roosendaal, Willem II en Heracles Almelo). Het is onmiskenbaar een trend dat uitsupporters zich nog maar zelden te buiten gaan aan fysiek geweld in het stadion dat ze bezoeken. Dat neemt niet weg dat er drie soorten restproblemen bestaan. Het betreft in de eerste plaats (eerste divisie)clubs met een bescheiden budget en een oud stadion met achterstallig onderhoud.. Het betreft in de tweede plaats clubs met een aanzienlijk veiligheidsprobleem: op dit moment of in het (recente) verleden. Het beleid ten aanzien uitsupporters kent bij dergelijke clubs namelijk een sterke controlecomponent. Dat valt op zich goed te begrijpen, maar in sommige uitvakken (alsmede op de weg daar naartoe) botst de infrastructurele preventie van voetbalgeweld met klantgerichtheid. Hierbij valt te denken aan matige zichtlijnen, geringe bewegingsruimte, sfeerloosheid (soms letterlijk 'grauw en grijs') en een niet-klantvriendelijke situering van het uitvak in het stadion ('weggestopt'). Bij sommige clubs valt het restprobleem te verklaren uit het feit dat het uitvak berekend moet zijn op de ontvangst van échte risicosupporters met een hoog risicoprofiel (mogelijk ook Europees), terwijl er op andere momenten louter nette uitsupporters worden ontvangen van een Nederlandse eredivisionist. Die nette supporters valt dan nog te vaak een wat kille en te sterk op controle gerichte ontvangst ten deel. In de derde plaats valt op dat het uitvak nog geregeld in de buurt van de harde kern van de thuis spelende BVO is gesitueerd. Zie onder andere de casusomschrijvingen van Willem II en Feyenoord.

9. Aan- en afvoer van uitsupporters: inzet en risicoanalyse

De aan- en afvoer van uitsupporters naar het uitvak vergt van oudsher relatief veel (politie)inzet.

Dit kan in de eerste plaats komen door tekortkomingen in de infrastructuur. Dit vergt samenwerking tussen club, gemeente en politie bij de besluitvorming over eventuele aanpassingen. Het kan in de tweede plaats komen door harde min of meer onveranderlijke infrastructurele randvoorwaarden. Bij veel clubs is aan- en afvoer naar en van het uitvak al doende in belangrijke mate verbeterd, bijvoorbeeld bij FC Den Bosch, SC Heerenveen, PSV, NEC, FC Utrecht en FC Twente. Bij een goede of verbeterde infrastructuur kan mogelijk op basis van een steekhoudende actuele risicoanalyse de veiligheidsinzet, waaronder de politie-inzet, terug worden teruggebracht.

Bijlage 8 Communicatieoverzicht

Wie?	Wat?	Waarom?	Hoe?	Wanneer?
Seizoenkaart-houders	<i>Sloop tribune</i>	De seizoenkaarthouders van FC Den Bosch zullen op de hoogte moeten worden gesteld van de situatie die er aanstaande is. Dit is van belang om zo te voorkomen dat de supporters worden verrast. Op deze manier kan FC Den Bosch enig begrip voor de situatie vragen.	Een persoonlijke brief (1)	Maart 2010
	<i>Verplaatsing</i>	Zoals bekend zullen de seizoenkaarthouders van plek moeten veranderen. FC Den Bosch moet ze hier de keus voorleggen en begrip vragen om de situatie.	Brief (1) Informatieavond Klankbordgroep	Maart 2010
	<i>Afscheid tribune</i>	De supporters hebben recht om afscheid te nemen van hun oude vertrouwde tribune.	Brief (1)	Maart 2010
Supporters	<i>Sloop tribune</i>	Ook de overige supporters zullen op de hoogte moeten worden gesteld van de sloop en vernieuwing van de Oost-tribune.	Website Wedstrijdboekje Dagbladen	Meerdere periodes seizoen 2009/2010
Sponsors Oost-tribune	<i>Sloop tribune</i>	Sponsors die een reclameobject aan de Oost-tribune hebben zullen individueel benaderd moeten worden. Daarbij worden ze op de hoogte gebracht m.b.t. de sloop en daarmee het verplaatsen van 'hun' sponsorobject. Tevens moet FC Den Bosch ze een oplossing bieden en begrip vragen voor de situatie.	Persoonlijk gesprek	Januari 2010

BIM Vastgoed	<i>Veiligheid</i>	De veiligheid rondom wedstrijden is gedurende de bouw van groot belang. FC Den Bosch zal in samenwerking met de BIM afspraken moeten maken betreffende: - Verbergen/afdekken materialen (verwijderen van klein materiaal en het afdekken van groot materiaal) - Het eerder stoppen van de werkzaamheden op wedstrijddagen	Persoonlijk gesprek	Nadat het ontwerp is goedgekeurd. Fase van bouwaanvraag en selectie
	<i>Wand</i>	De sloop van de Oost-tribune zorgt ervoor dat een aantal sponsorobjecten verwijderd zullen moeten worden. Daarnaast willen wij het zicht op de bouw zoveel mogelijk beperken. Voor beide gevallen zou een wand de perfecte uitkomst bieden. Deze wand kan gebruikt worden voor sponsorobjecten en om de sfeer te verhogen.	Persoonlijk gesprek	Nadat het ontwerp is goedgekeurd. Fase van bouwaanvraag en selectie
	<i>Afscheid tribune</i>	Aangezien BIM vastgoed eigenaar is van de tribune zal deze goedkeuring moeten geven betreffende het afscheid van de tribune.	Persoonlijk gesprek	Nadat het ontwerp is goedgekeurd. Fase van bouwaanvraag en selectie
	<i>Start sloop</i>	De startdatum van de sloop van de tribune is voor FC Den Bosch van uitermate groot belang. Daarom is het noodzakelijk dat FC Den Bosch goed daarover communiceert met BIM vastgoed.	Persoonlijk gesprek	Op korte termijn communiceren en deze communicatie actief onderhouden
	<i>Verplaatsing supportershome</i>	De startdatum van de sloop van de tribune is voor FC Den Bosch van uitermate groot belang. Daarom is het noodzakelijk dat FC Den Bosch goed daarover communiceert met BIM vastgoed.	Persoonlijk gesprek	Nadat het ontwerp is goedgekeurd. Fase van bouwaanvraag en selectie

		moeten worden. Het voordeel is dat deze makkelijk te verplaatsen is, alleen zal FC Den Bosch in overleg met BIM vastgoed moeten bepalen waarnaar deze wordt verplaatst.		
--	--	---	--	--